

Список використаних джерел:

1. Кононенко Д.В., Мамычев А.Ю. Электронное государство: интерактивные формы организации публичной власти и этнокультурной политики : монография / под ред. А.Г. Кравченко. Москва : ВГУЭС, 2014. 119 с.
2. Карпенко О.В. Управлінські послуги в Україні: механізми надання органами влади : монографія / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. Київ : АМУ, 2014. 408 с.
3. Коженко Я.В. Концепции «сильного» и «сервисного» государства в контексте модернизации государственного управления в России: общее и отличное. *Фундаментальные исследования*. 2012. № 3. С. 744–748.
4. Василенко И.А. Административно-государственное управление в странах Запада: США, Великобритания, Франция, Германия. Москва : Логос, 1998. 101 с.
5. Венедиктова І.В. Юридична природа публічних послуг. *Серія: Право*. Вип. № 1 (5). 2009. 36 с.
6. Соколов А.В. Передумови та особливості реалізації моделі «сервісної держави» у системі державного управління. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2013. № 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Duur_2013_1_18.
7. Клімушин П.С., Спасібов Д.В. Механізми електронного урядування в системі надання адміністративних послуг. *Теорія та практика державного управління*. 2016. № 1 (52). С. 1–6.
8. Зіллер Ж. Політико-адміністративні системи країн ЄС: порівняльний аналіз / пер. з фр. Київ : Основи, 1996. 298 с.

ЧЕПУЛЬЧЕНКО Т. О.,

кандидат юридичних наук, доцент,
завідувач кафедри публічного права
факультету соціології і права
(Національний технічний університет
України «Київський політехнічний
інститут імені Ігоря Сікорського»)

АФАНАСЬЄВА В. О.,

студентка факультету соціології і права
(Національний технічний університет
України «Київський політехнічний
інститут імені Ігоря Сікорського»)

УДК 34.05

ПРОБЛЕМИ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ

У статті проаналізовані чинники, що гальмують процес євроінтеграції України, а також негативно впливають на нього. Акцентується увага на відповідності України критеріям вступу до ЄС та на процесі адаптації законодавства до норм європейського права.

Ключові слова: євроінтеграція, інтеграційні процеси, ринкова економіка, право, іноземні інвестиції.

В статті проаналізовані фактори, які тормозять процес євроінтеграції України, а також негативно впливають на нього. Акцентируються увага на відповідності України критеріям вступлення в ЄС і на процесі адаптації законодавства к нормам європейського права.

Ключевые слова: *євроінтеграція, інтеграційні процеси, ринкова економіка, право, іноземні інвестиції.*

Factors hindering the process of European integration of Ukraine are analyzed in the paper. Ukrainian compliance criteria for EU association and adaptation process of legislation to European law legislation are emphasised.

Key words: *European integration, integration processes, market economics, law, foreign investment.*

Вступ. Країни всього світу розвиваються в різних напрямках. Останнім часом розвиток спрямований на активізацію інтеграційних процесів, зокрема в Європі. Незалежно від того, входить країна до складу інтеграційних об'єднань чи ні, вона все одно відчуває їх вплив.

Національним та геополітичним пріоритетом політики України залишається її розвиток як незалежної держави.

Геополітичне майбутнє європейського проекту та його роль у світовій політиці першочергово залежать від ефективності співпраці з країнами та регіонами, що є безпосередніми сусідами Євросоюзу. Таким чином, співпраця між Україною та ЄС має велике значення для обох сторін [1, с. 1]. Специфічне геополітичне положення та історія тривалого співробітництва з європейськими країнами зумовлюють зацікавленість України в активній участі в інтеграційних процесах на європейському континенті.

Для України євроінтеграційний рух важливий для включення в чинну систему розподілу функцій і ролей у сучасній світовій економічній і політичній системі, а також вагомий для співпраці стосовно вирішення міжнародних конфліктів та забезпечення міжнародної безпеки в цілому [1, с. 1].

Європейський вибір України – це запорука стандартів демократії, громадянського суспільства, верховенства права та забезпечення прав і свобод людини та громадянина. Відносини між Україною та Європейським Союзом були започатковані в грудні 1991 року, коли Міністр закордонних справ Нідерландів у своєму листі від імені Євросоюзу офіційно визнав незалежність України.

Політика України щодо розбудови відносин із Європейським Союзом впроваджується на основі Закону України від 1 липня 2010 року «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики». Відповідно до статті 11 Закону однією з основоположних засад зовнішньої політики України є «забезпечення інтеграції України в європейський політичний, економічний, правовий простір з метою набуття членства в ЄС» [2].

Протягом багатьох років правовою основою відносин між Україною та ЄС є Угода про партнерство та співробітництво від 14 червня 1994 року (набула чинності 1 березня 1998 року). Ця угода започаткувала співробітництво з політичних, торговельно-економічних та гуманітарних питань.

Україна співпрацює з ЄС в рамках проекту «Східне партнерство», одним із завдань якого є підготовка до вступу України до Європейського Союзу.

Отримання статусу повноцінного члена ЄС як стратегічна мета України було вперше задеклароване президентом України Віктором Ющенком одразу після його обрання на початку 2005 року.

18 жовтня 2005 року він закликав підтримати євроінтеграційну мету нашої держави [3].

Уже чимало років питання європейської інтеграції залишаються пріоритетними у політиці України. Нині немає іншого питання, у якому всі структури влади та переважна

частина політикуму були б настільки ж солідарними. Більшість сподівається, що врешті решт кінцевою метою інтеграції буде набуття нашою державою членства в ЄС. Звісно, його отримати не просто. Необхідно провести реформи в усіх сферах життя відповідно до норм та стандартів ЄС. 7 лютого 2019 року набув чинності закон України щодо закріплення у Конституції курсу на членство в НАТО та ЄС.

Постановка проблеми. Інтеграційний процес – це складний шлях, тому задля досягнення у ньому успіхів треба зрозуміти, що потрібно для ефективного входження в зону ЄС та з якими труднощами може стикнутись Україна. Наша країна зацікавлена в сприятливому середовищі, яке спрощувало б доступ до зовнішніх ринків і забезпечувало б стабільні торговельні потоки на основі постійного підвищення конкурентоспроможності вітчизняного виробництва. Тому інтеграція України у світовий економічний простір відіграє важливу роль у розвитку вітчизняної економіки.

Метою статті є розробка питань європейської інтеграції України, аналіз чинників та перешкод, які впливають на євроінтеграційні процеси України.

Огляд останніх досліджень та публікацій. Проблеми інтеграції України з ЄС досліджували такі вчені, як Л. Матроні, О. Гащицький, І. Бережнюк, С. Боротничек, І. Жовква, А. Гальчинський, О. Білорус, В. Посельський, М. Тонєв, О. Головка.

Значний внесок у дослідження питань європейської інтеграції зробили Г. Анцелевич, В. Костицький, О. Крупчан. Серед вітчизняних дослідників внесок до вдосконалення адміністративного законодавства з метою наближення його до європейських стандартів зробили В. Авер'янов, С. Ківалов, В. Колпаков, О. Кузьменко, Н. Нижник, С. Стеценко.

Виклад основного матеріалу. Умови вступу до ЄС були визначені на засіданні Європейської Ради у Копенгагені, що проходило 21–22 червня 1993 року.

Перший критерій, якому повинні відповідати держави, що хочуть приєднатися до ЄС, політичний – «стабільність інститутів, що є гарантами демократії, верховенства права, прав людини і поваги та захисту прав меншин» [7].

Конституції країн-заявників мають гарантувати демократичні свободи, включаючи політичний плюралізм, свободу слова і свободу совісті.

Сьогодні Україна вже виконала низку політичних критеріїв. Так, наприклад, статтею 21 Конституції України закріплено принцип невідчужуваності і непорушності прав і свобод людини, відповідно до статті 24 Конституції України усі люди визнаються вільними та рівними у своїй гідності та правах. Невичерпність прав і свобод людини і громадянина гарантується статтею 22, а гарантованість прав і свобод з боку держави – статтею 3. Конституція встановила демократичні інститути та незалежні органи правосуддя, органи конституційної юрисдикції, що створюють умови для нормального функціонування державних установ.

До того ж було ратифіковано низку міжнародних нормативних актів, наприклад, Міжнародний пакт про громадянські і політичні права 1973 року, Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права 1973; ухвалено Закон України «Про виконання рішень Європейського суду з прав людини» від 23.02.2006 р.; проведено реформу про кураторів щодо обмеження повноважень та інші.

Треба сказати, що у майбутньому необхідно вирішити багато інших важливих питань, як-от: забезпечення реального дотримання прав і свобод людини, закріплених у Конституції України; більш послідовна політика щодо боротьби з корупцією; усунення колізій [4, с. 84].

Другий критерій – економічний – передбачає «існування діючої ринкової економіки, а також спроможність впоратися з конкурентним тиском та ринковими силами в межах Європейського Союзу» [7].

Наявність діючої ринкової економіки характеризується такими елементами: рівновага між попитом і пропозицією, лібералізація цін і торгівлі, наявність достатньої правової бази, регулювання права власності.

Критерій здатності витримувати конкурентний тиск і дію ринкових сил у рамках ЄС передбачає наявність діючої ринкової економіки з достатнім рівнем макроекономічної стабільності.

Стан виконання економічного критерію в нашій країні має наступний вигляд: поступово підвищується рівень продуктивності виробництва та розширюється база економічного зростання; Україна отримала від ЄС та США статус країни з ринковою економікою; у сфері фінансових послуг Національним банком України прийнято постанови з метою вдосконалення процесу аудиту та нагляду у банківському секторі; схвалено відповідне законодавство щодо врегулювання ринків цінних паперів тощо [5, с. 8–14].

Сьогодні для покращення економічного становища слід модернізувати традиційне виробництво, домагатися ефективності економіки. З розвитком економіки пов'язане забезпечення економічної свободи кожної людини. Необхідно забезпечити зростання середньорічних темпів ВВП, водночас мають залишатися високими темпи зростання інвестицій в країну. Потрібно щоб продовжувався прогрес у створенні повністю функціонуючої ринкової економіки, включаючи ціноутворення, контроль за державною допомогою, законодавчим середовищем, яке забезпечує чесну конкуренцію між суб'єктами господарювання [6, с. 54–62].

Третій критерій – критерій членства – «здатність взяти на себе обов'язки членства, включно з дотриманням цілей політичного, економічного та валютного союзу» [7, с. 283–289].

Для виконання Україною цього критерію необхідно здійснити низку практичних дій щодо кожного з пунктів *acquis communautaire*, серед яких можна виділити: забезпечення цінової стабільності, стабільності національної валюти, подолання дефіциту бюджету, державного боргу, проведення гармонізації українського законодавства з нормативними актами ЄС у сфері енергетики, промисловості, екології.

Усі три критерії неподільні. Даніель П'яцоло вважає: «Зазначені сфери реформування взаємопов'язані, оскільки успіх в одній з них буде досягнений тільки за наявності достатнього прогресу в двох інших. Крім того, успішне просування у всіх сферах необхідне для забезпечення надійності економічних реформ» [5, с. 8–14]. Можна погодитись із тим, що сказав науковець В. Копійка: «Україна сьогодні за наявності політичної волі ЄС може бути визнана кандидатом, причому кандидатом, який досить успішно виконує вимоги Євросоюзу. Копенгагенські критерії вступу до ЄС мають дуже загальний формат, але сьогодні Україна теж на них орієнтується» [8, с. 1].

На цей час, як зазначає А. Романюк, оцінка відповідності вищезазначеним критеріям буде переважно негативною для України. Причинами виступають: внутрішня політична нестабільність; не повна відповідність України формальним критеріям [9].

Таким чином, Україні треба вирішити ще чимало завдань щодо реалізації Копенгагенських критеріїв, а швидкість їх вирішення залежить не тільки від наявності великого бажання, але й від ефективності засобів їх розв'язання та здійснення активних дій як на рівні органів влади, так і на рівні пересічних громадян.

Враховуючи те, що Україна є однією з найбільших держав Європи, для неї дуже важлива інтеграція з країнами – членами ЄС.

Першочергово необхідно визначитись з механізмом перебудови економіки. Для цього треба враховувати особливості розвитку світової системи господарювання, а також реальних можливостей інтегрування у неї України.

По-друге, потребують вирішення питання щодо економічної безпеки. Такі проблеми треба вирішувати з позицій активного конкурентного протистояння на світовому ринку.

По-третє, є протиріччя регіонального характеру, які можна подолати завдяки довгостроковим договірним засадам шляхом активного включення до інтеграційних процесів із визначенням глобальних національних пріоритетів та їх збалансуванням з іншими, що існують у світовому економічному просторі.

По-четверте, через те, що чітко не визначено орієнтири нашої держави ні в розвитку її внутрішньої економіки, ні в пошуках її майбутнього місця в світовому господарстві, громадськість неадекватно оцінює спроби активного спілкування та діалогу з міжнародними фінансовими інститутами як гарантими входження України до світового ринку і оновлення економіки.

Залучення іноземних інвестицій – проблема особливого значення, вирішення якої поліпшить інвестиційний клімат в країні, що зумовлений дією макроекономічних факторів.

У довгостроковій перспективі покращення стосунків з ЄС має залишатися одним із пріоритетів зовнішньоекономічної політики України. Ключові зусилля мають спрямовуватися на інтеграцію господарства України у загальноєвропейський економічний простір шляхом розширення доступу українських товарів на європейські ринки.

На перспективи України до вступу в ЄС також впливає те, що немає чіткої думки щодо розширення ЄС на схід між країнами – членами ЄС. На шляху вступу до ЄС Україну підтримують Словаччина, Чехія, країни Балтії, Швеція, Польща.

Серед незалежних від України факторів, що гальмують її на шляху євроінтеграції, можна назвати такі: фактор переваженості ЄС [10]; валютний сектор.

Ще однією проблемою інтеграції України до ЄС є не адаптоване до європейських стандартів українське законодавство. Адаптація повинна здійснюватись за рахунок реформування української правової системи та приведення її у відповідність із європейськими стандартами. В результаті відбудуться зміни в усіх сферах права.

Адаптація законодавства України – це перший етап тривалого процесу наближення національної системи права, включаючи також правову культуру, доктрину та судову і адміністративну практику, до системи права Європейського Союзу відповідно до критеріїв, що висуваються Європейським Союзом щодо держав, які мають намір приєднатися до нього. З огляду на таке розуміння процес адаптації має охоплювати як нормотворення, так і нормозастосування [11].

Враховуючи інтеграційні прагнення, Україна прийняла цілий ряд нормативно-правових документів, зокрема: План дій Україна – Європейський Союз; Укази Президента України «Про затвердження Стратегії інтеграції України до Європейського Союзу», «Про заходи щодо вдосконалення нормотворчої діяльності органів виконавчої влади», «Про Програму інтеграції України до Європейського Союзу» тощо [12].

За даними експертів, для входження України в правове поле Європи необхідно прийняти нові або внести відповідні зміни майже в чотири тисячі законів та інших нормативно-правових актів.

Етапами правової адаптації повинні бути: імплементація Угоди про партнерство та співробітництво; укладання галузевих угод; приведення чинного законодавства України у відповідність із стандартами ЄС; створення механізму приведення проектів актів законодавства України у відповідність із нормами ЄС [12].

Багато вітчизняних науковців та експертів вказують на цілий ряд чинників, які утруднюють, гальмують процес адаптації законодавства України до норм права ЄС. З цього приводу Ю.С. Шемшученко зазначає: «Адаптація систем національного і європейського права не може здійснюватись механічно. По-перше, продовжує діяти принцип державного суверенітету кожної країни. По-друге, ці країни мають багато особливостей, які вони оберігають і не хотіли б втратити в ході інтеграційних процесів. По-третє, ще не вироблено універсальних організаційних механізмів адаптації відповідних правових систем. По-четверте, мають місце суттєві недоліки в теоретичному вирішенні відповідних проблем, що стримує і їх практичне вирішення» [13].

Слід наголосити, що процес адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу гальмується багатьма чинниками: різницею історичного розвитку правових систем; звуженням політичного простору; централізацією влади; цензурою у пресі; неефективною кадровою політикою; корупцією; бюрократією [13].

Висновки. Таким чином, сьогодні зовнішня політика України спрямована на європейську інтеграцію як ніколи. Успішність інтеграційних процесів залежить від вирішення багатьох проблем, зокрема економічних. Тільки після вдалих ринкових реформ та досягнення достатньо високого економічного рівня Україна може претендувати на участь в Європейському Союзі.

Наша держава прагне відповідати вимогам сучасної світової економічної і політичної системи, а також протидіяти загрозам у сфері міжнародної безпеки. Саме ці чинники спричинили розробку інтеграційної стратегії України.

Співробітництво України з ЄС – не просто гасло останніх років, це шлях нашої держави до високих європейських стандартів, покращення рівня життя та добробуту населення.

Список використаних джерел:

1. Гончаренко О.Н., Багатеренко А.А., Бакал Е.В. др. Проблемы и перспективы европейской интеграции Украины / Национальный авиационный университет / Институт международных отношений. 1, 4–5 с.
2. Закон України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2411-17> (дата звернення 02.04.2019).
3. Матеріали прес-конференції Президента України Віктора Ющенка після закінчення з'їзду Європейської народної партії в Лісабоні. – 2007. – 18 жовтня
4. Жовква І.І. Критерії членства СОТ, ЄС та НАТО. Інтеграційні перспективи України / В.Р. Сіденко, І.І. Жовква, Г.М. Немиря, Г.М. Перепелиця. *Аналітичне дослідження*. Київ, 2010. 84 с.
5. Пьяцоло Д. Восточная Европа между трансформацией и вступлением в ЕС: анализ реформаторских требований: Экономическая политика: стратегия и тактика. *Проблемы теории и практики управления: Международный журнал*. 2002. №2. С. 8–14.
6. Гражевська Н. Забезпечення конкурентоспроможності національної економіки в глобальному постіндустріальному вимірі. *Економіст України*. 2008. №9. С. 54–62.
7. Зажигаев Б.В. Украина: уровень соответствия критериям для кандидатов на вступление в ЕС (Куда идет Украина?). URL: <http://www.kyumu.edu.ua/vmv/v/p05/ar006034.pdf> (дата звернення 02.04.2019).
8. Експерт про ЄС, Україну, Балкани та копенгагенські критерії. URL: <http://www.unian.ua/society/282074-ekspert-proes-ukrajinu-balkani-ta-kopengagenski-kriteriji.html>(дата звернення 03.04.2019).
9. Україна-НАТО: регіональний вимір. Матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції. Львів, 6 грудня 2008 року. URL: <http://natoua.org/news.php?nid=1> (дата звернення 02.04.2019).
10. Дубик В.Я. Євроінтеграція України: стратегія, проблеми, перспективи. URL: <http://int-konf.org/konf052013/279-kand-ekonom-nauk-dubik-v-ya-uevrontegracya-ukrayini-strategya-problemi-perspektivi.html> (дата звернення 03.04.2019).
11. Угода про партнерство та співробітництво між Європейським Співтовариством і Україною від 14.06.1994 р. № 237/94-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 46.
12. Нормативно-правове забезпечення стратегічного курсу України на європейську та євроатлантичну інтеграцію. Навчальний посібник-хрестоматія. Ч.1. URL: <http://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/3704> (дата звернення 02.04.2019).
13. Бочан М.І. Європейська інтеграція України: правові засоби / М.І. Бочан. URL: [http://dspace.tneu.edu.ua/bitstream/316497/16966/1/Магістерська%20Бочан%20М.%20І.\(стаціонар\).pdf](http://dspace.tneu.edu.ua/bitstream/316497/16966/1/Магістерська%20Бочан%20М.%20І.(стаціонар).pdf) (дата звернення 03.04.2019).

